



Мистецтво кобзарів і лірників

Чистяков Роман 10-Г

Кобза



Кобзарське мистецтво тісно пов'язане з історією народу. Воно завжди хвилювало тих, хто любить і цінує українську народну пісню, шанує високу духовність цього мистецтва.

Кобза — щипковий інструмент, подібний до середньовічної лютні. Кобзоподібні інструменти були відомі вже в Київській Русі: зображення такого інструмента є на фресці в Софійському соборі.

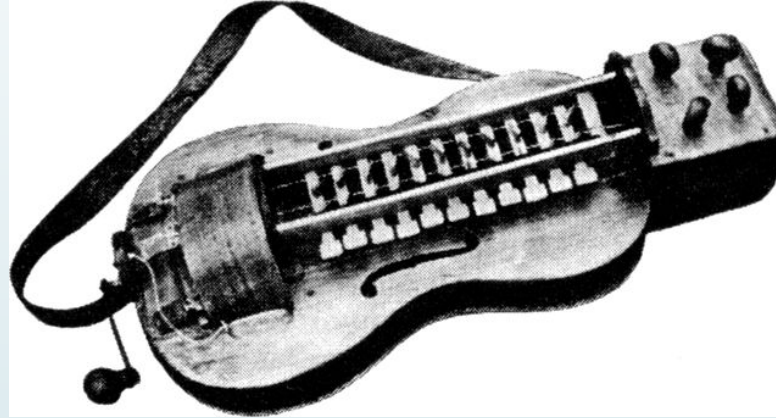
Бандура поширилась в Україні з XV ст. і побутувала поруч із кобзою до XVIII ст., коли майже зовсім витіснила її. З того часу бандуру іноді також називають кобзою.

Кобза



Зачатки кобзарства сягають глибокої давнини, і прототипами кобзарів вважають співців княжої доби. «Генеалогічне дерево наших українських бандуристів дуже високе,— писав Гнат Хоткевич.— Прямий їх попередник — се віщий Боян, соловій старого времені». Протягом століть кобзарство зазнавало змін, удосконалювалося, осучаснювалося, породжувало нові жанри. Але головним і об'єднуючим фактором кобзарства завжди був музичний символ України — кобза.

Ліра



Ліра в Україні поширилася переважно в XVII ст. Своєрідність будови цього інструмента сприяла легкому його освоєнню сліпими лірниками: за допомогою клавiш можна вкорочувати струну, а ручка, яку обертає музикант, механічно видобуває звуки.

Ліра — струнний щипковий інструмент. Корпус округлої або чотирикутної форми з'єднаний з поперечиною двома ручками. Струни однакової довжини натягнуті між корпусом і поперечиною.

Кобзарі і лірники



МАЛОРОССІЙСКІЕ ТИПЫ. — КОВЗАРЬ ОСТАПЪ ВЕРЕСАЙ И ЛИРНИКЪ.

Кобзарі і лірники



Кобзарі і лірники — українські народні співці й музики — з давніх-давен були носіями української самосвідомості, творцями, хранителями і передавачами народної творчості у формі історичних пісень, дум, релігійних піснеспівів, а також казок і переказів, супроводжуваних грою на кобзі, лірі або бандурі. Своєю творчістю кобзарі утверджували дух українського народу. Вони зберігали й передавали наступним поколінням у найбільш доступній формі пісень-оповідань найважливіші знання про минуле.

Незрячі співці утворювали братства або f гурти, в яких існували майстри й учні. Там упродовж двох років опановували кобзарську майстерність. Незрячі кобзарі зазвичай були не жебраками, а професійними виконавцями, які грою на бандурі та співом заробляли собі на життя. Історично виокремилися три типи кобзарів. Співці першого типу виконували думи та пісні, не вносячи у виконання творчого елемента. Другий тип — найпоширеніший — кобзарі-імпровізатори, які щоразу вносили у виконуваний твір якісь зміни, залежно від свого таланту, умов і часу виконання твору. До третього типу належали кобзарі — творці власних пісенних творів.



Кобзарі в своїх епічних творах оспівували героїв повстань і національно-визвольної війни, переказували під рокотання струн простим неписьменним людям драматичну історію свого народу. Відношення до кобзарів в народі було особливим. В українському фольклорі назавжди закарбувався образ козака Мамая – умілого воїна, бандуриста, образ Мамая – це втілення непоборності українського народу. Ще один тип кобзаря – сліпий дідусь, який зберігає пам'ять багатьох поколінь і втілює в собі мудрість українського народу. Світогляд народних співців значною мірою обумовлював їх репертуар, ідейну спрямованість виконуваних ними творів, в основному це були думи, які оспівували хоробрість запорізьких козаків. Значну роль в розвитку дум, як жанру, відіграли співочі братства, які об'єднували кобзарів і лірників.



Ходили по селах кобзарі і лірники цілий рік, часом роблячи перерви лише взимку (у холод та заметілі), навесні та у косовицю й жнива. Найбільше активізувалися вони у періоди календарних свят, на храмові свята і ярмарки, особливо на осінньо-зимовий час, коли відбувалися весілля. Люди платили мандрівним музикантам продуктами й грошми. Причому як самі кобзарі та лірники, так і слухачі таку плату вважали винагородою за роботу, а не милостинею.



Лірники та кобзарі в способі життя і в мандрівному побуті мали багато спільного з жебраками. По ярмарках мандрівні співці й жебраки також часто ходили разом. У народі їх, як і жебраків, називали в більшості однаково: „старцями”, „дідами”. Це все, очевидно, свідчить про спорідненість жебрацтва і мандрівного кобзарства й лірництва. Разом з тим суспільне становище кобзарів-лірників і жебраків було різним.





Кінець

Презентацію підготував учень 10-г класу Чистяков Роман